Præstevejledning

Udarbejdet af en række folkekirkelige skoletjenester, 2021

Baggrund for projektet

Hvert år mister ca. 7000 børn og unge en far, en mor eller en søskende. Et tab af den karakter afføder som bekendt sorg og savn, og dertil kommer omgivelsernes reaktioner, som kan være præget af berøringsangst og uvidenhed. Dette kan i mange tilfælde gøre situationen endnu sværere med ensomhed og mistrivsel til følge.

Projektet Sorg og livsmod – når de mindste mister har til hensigt at klæde eleverne på til at forstå børn i sorg og give dem handlemuligheder til at komme den sørgende i møde.

Projektets hensigt er ikke at tage hånd om nogen, der har mistet, i terapeutisk forstand men alene medmenneskeligt. Hensigten er således snarere at forberede og give eleverne et beredskab til at handle, hvis én i klassen eller andre, som eleverne møder på deres vej, oplever at være i sorg. Projektet er således ikke tænkt som led i en egentlig sorgbearbejdelse, hvis en elev lige har oplevet at miste et nærtstående familiemedlem. Noget sådant ligger uden for skolens opgave. Ligesom kirkebesøget ikke skal involvere sjælesorg på anden måde end som orientering, fordi det afvikles som led i skolens undervisning.

Sorgbegrebet i projektet

I projektet tages udgangspunkt i et bredt sorgbegreb, som det bliver præsenteret af Mai-Britt Guldin, sorgforsker ved Aarhus Universitet - jf. lærervejledningen, som findes på projektets hjemmeside eller er tilsendt. Mai-Britt Guldin argumenterer for, at mennesker kan rammes af sorg som konsekvens af en lang række tildragelser i tilværelsen fra ulykker over skilsmisser til dødsfald. Og fordi sorgen er et alment fænomen, skal vi som samfund give den plads, når det dukker op.

I projektet er anlagt en filosoferende og praksisnær tilgang, hvilket konkret betyder, at eleverne i fællesskab og med afsæt i den viste tegnefilm undersøger, drøfter og udtrykker sig om sorgreaktioner – såvel hos dem, der rammes som hos dem, der har mulighed for at give en hjælpende hånd.

Formålet med kirkebesøget

Formålet med kirkebesøget er, at eleverne skal få en forståelse af, hvordan folkekirken kan bruge bibelske fortællinger til at bibringe mennesker i sorg trøst og håb.

Inden kirkebesøget

Inden kirkebesøget har eleverne arbejdet med det svære emne "At miste en forælder". Eleverne har set tegnefilmen om Maja, der har mistet sin far. Efterfølgende har eleverne arbejdet med tematikken og begrebet sorg i klassen - jf. Lærervejledningens forslag hertil.

Under kirkebesøget

I kirken er det tanken, at eleverne bliver præsenteret for to bibelhistorier om sorg, trøst og håb: historien om *Kvinderne og den tomme grav* og *Den hjælpsomme mand* (Den barmhjertige samaritaner). Herefter drøftes det, hvad eleverne kommer til at tænke på, når de hører de to fortællinger. Hvad var det, der trøstede kvinderne og den overfaldne i fortællingerne, og hvad trøster eleverne, når de er kede af det. Hvad giver dem håb? Derudover fortælles om de kristnes tro på evigt liv.

Efter kirkebesøget

Efter kirkebesøget bredes sorgbegrebet ud. Her skal eleverne arbejde med sorg i forbindelse med et af følgende temaer: skilsmisse, fattigdom, kronisk sygdom, misbrug eller det at føle sig overset af fortravlede forældre. Eleverne ser i den forbindelse en film mere på projektets hjemmeside. Som afslutning på projektet skal eleverne forestille sig, hvordan bjørnene i filmene har det, et år efter handlingen i filmen har udspillet sig.

Forberedelse

- Se filmen Maja har mistet sin far på https://www.sorgoglivsmod.dk
- Forberede fortællinger.
- Print følgende bilag ud:
  Bilag 1) billederne til de to bibelske fortællinger
  Bilag 2) piktogrammer

Besøget

- Mød eleverne i våbenhuset og byd dem velkommen her.
- Samtal med eleverne om, hvad klassen har arbejdet med, og hvad der skal ske.
- Fortæl kort om dit arbejde som præst og sjælesørger. Eksempelvis at en præst møder mennesker i sorg. Præstens arbejde er også at tale med mennesker, der er kede af det, og give dem trøst og håb.
- Præsentèr programmet for, hvad der skal ske i kirken:

1. **To fortællinger**
2. **Gruppearbejde med billeder og piktogrammer**
3. **Samtale om fortællingernes handling og temaer**
4. **Afslutning**

- Bed eleverne om at gå samlet ind i kirken. Enhver præst kender sin kirke bedst og ved, hvor det er bedst at fortælle.
  Opfordr evt. til, at eleverne finder hver sin bænk og sætter sig godt til rette, fordi de om lidt skal høre de to fortællinger.
  Fortæl de to fortællinger og brug evt. de korte opsummeringer af fortællingernes pointer.

1: Ideoplæg til indledning til de to fortællinger

I Bibelen fortælles mange historier om, at Jesus hjælper dem, der har brug for det - mennesker som ingen andre vil være sammen med og hjælpe. Jesus fortæller også en historie om, hvordan han tænker, et menneske skal opføre sig, hvis det ser et andet menneske, der har brug for hjælp.

Intro til fortællingen om *Kvinderne og den tomme grav*

I har sikkert hørt om julen, hvor Jesusbarnet, blev født. I den historie, jeg nu vil fortælle jer, er Jesus blevet voksen, han har gået rundt og fortalt mange historier. Det brød de jødiske præster sig ikke om, fordi de syntes, han ødelagde folks opfattelse af Gud med sine fortællinger. Derfor planlagde de at få slået ham ihjel. Nu var han blevet korsfæstet, død og lagt i en gravhule. Der hvor Jesus levede, lagde man de døde i huler, fordi jorden var hård som sten. Hans venner var meget kede af, at han var død. Nogle af hans venner var de kvinder, som vi nu skal høre om.

Fortælling om *Kvinderne og den tomme grav*

Undervejs viser præsten billede 1, 2 og 3 for at understøtte fortællingen.
Billede 1: Kvinderne på vej til graven med olie
Billede 2: Triste kvinder – mænd i lysende klæder
Billede 3: Mændene afviser kvindernes fortælling

(Genfortælling af Lukasevangeliet kap 24, 1-12)

Meget tidligt om morgenen få dage efter, at Jesus var blevet korsfæstet og lagt i en gravhule, kom nogle kvinder til graven. Men da de kom derhen, så de, at den kæmpe store sten, der var rullet for indgangen til gravhulen, var væltet bort. Kvinderne gik ind i gravhulen, men den var helt tom. Kvinderne var forundrede og vidste slet ikke, hvad de skulle tro. Hvem kunne finde på at fjerne den døde Jesus, og hvorfor ville nogen være så onde at gøre det. Pludselig stod der to mænd i lysende klæder foran dem. Kvinderne blev meget bange og vidste, at dette var noget helt særligt. Derfor lagde de sig på knæ og kiggede ned i jorden for at vise respekt. Men mændene i de lysende klæder sagde til dem: "Hvorfor leder I efter Jesus i en gravhule?

Jesus er ikke her. Han er opstået. Han er levende. Kan I ikke huske, at Jesus har fortalt jer om det?" Så huskede de, hvad Jesus havde sagt. Og de gik tilbage til Jesus' venner og alle de andre og fortalte dem, hvad der var sket. Men vennerne og de andre troede ikke kvinderne. "Det er typisk kvinde-snak," var der én, der sagde. "Ja", sagde en anden, "hvem kan tro på den slags". Men Jesus' rigtig gode ven Peter løb ud til graven, og da han bøjede sig ind, så han klædet, som Jesus havde haft bundet om sig og ikke andet. Han gik så hjem, forundret over, hvad der var sket.

Outro til fortællingen

Da kvinderne gik fra graven, var de både bange og glade på samme tid, for det lyder virkelig mærkeligt, at en død kan være et andet sted. Men kvinderne blev glade, fordi de fik at vide, at Jesus var opstået, og at de skulle møde ham igen. Det trøstede dem at vide, at Jesus var opstået, og det gav håb om, at alt skulle blive godt igen

Nu skal I høre en anden kort historie fra Bibelen, som handler om noget helt andet.

Intro til fortællingen om *Den hjælpsomme mand*

Da Jesus var voksen gik han fra by til by og fortalte mange historier for dem, der gerne ville lytte til ham. Historierne handlede om, hvordan mennesker skal leve med hinanden og opføre sig overfor hinanden. Han sagde blandet andet:
De stærke skal hjælpe de svage.
De rige skal hjælpe de fattige.
De raske skal hjælpe de syge.
Det var vigtigt for ham, at få menneskene til at forstå, at i Guds øjne er alle mennesker lige meget værd. I skal nu høre en af de fortællinger Jesus fortalte.

Fortællingen om *Den hjælpsomme mand*

Undervejs viser præsten billede 1,2 og 3 for at understøtte fortællingens struktur.

Billede 1: Manden bliver overfaldet
Billede 2: Manden ligger og en går forbi uden at hjælpe
Billede 3: Manden bliver hjulpet

(Genfortælling af Lukasevangeliet kap 10, 25-37)

En mand spurgte Jesus »Hvem skal jeg egentlig hjælpe?«
Jesus sagde: "Det kan jeg bedst fortælle med en historie: En mand var på en lang rejse. På vejen blev han overfaldet af røvere. De trak tøjet af ham og slog ham, og så gik de og lod ham ligge halvdød. Tilfældigvis kom en præst den samme vej; han så manden men gik forbi. Det samme gjorde én, der arbejdede i kirken. Også han så ham og gik forbi. Men en fremmed, som var på rejse, kom hen til manden. For den fremmede fik ondt af manden, da han så ham. Han gik hen og rensede mandens sår og forbandt dem. Så løftede han manden op på sit ridedyr og tog ham her til et sted, hvor de kunne passe på ham. Men det kostede penge. Manden, der var blevet overfaldet, havde intet, så derfor betalte den fremmede. Næste dag, da den fremmede skulle rejse videre, sagde han til dem, der passede manden, der var blevet overfaldet: Pas godt på ham. Her er betaling for et par dage. Hvis det kommer til at koste mere, så vil jeg betale dig, når jeg kommer tilbage."

Jesus spurgte manden: "Hvem af de tre mænd, synes du, gjorde det rigtige« Manden svarede: »Han, som hjalp - ham der viste manden barmhjertighed.« Og Jesus sagde: »Sådan skal du også hjælpe dem, der har brug for det!«

Outro til fortællingen

Jesus brugte fortællingen som et eksempel på, at alle mennesker har et valg, når de står overfor for et andet menneske, som har brug for hjælp. To mænd valgte at gå forbi ham, der havde brug for hjælp.
Men ham, som var fremmed – faktisk en fjende – valgte at stoppe op og hjælpe. Med fortællingen vil Jesus sige, at han synes, at alle har til opgave at hjælpe hinanden.

2: Gruppearbejde

Eleverne deles herefter i to grupper, den ene gruppe skal arbejde med Kvinderne ved den tomme grav (gruppe a). Den anden gruppe skal arbejde med fortællingen om Den hjælpsomme mand. (gruppe b)

Fortæl, at eleverne nu skal
1) lægge billederne på gulvet i den rigtige rækkefølge
2) parre piktogrammer og billeder til fortællingerne.
3) vise piktogrammernes følelser med ansigtet/kroppen - altså vise, hvordan henholdsvis kvinderne og den overfaldne mand, havde det i de tre situationer.

Som opsamling på øvelsen stilles eleverne i to rækker med front mod hinanden.
En række med gruppe a) og en række med gruppe b)
Billederne rækkes op og eleverne viser følelsen fra billedet med deres ansigt eller krop for den, der står overfor.

Som afslutning på øvelsen fortælles, hvordan kristne bruger fortællingerne. Fortællingen om kvinderne ved den tomme grav er årsag til, at man inden for kristendommen hævder, at kristne, når de dør, skal opstå ligesom Jesus i fortællingen. **Fortællingen er grunden til, at kristne tror på det evige liv.**

Fortællingen om kvinderne og den tomme grav er en meget vigtig fortælling i kristendommen. Her siger man nemlig som nævnt, at ligesom Jesus opstod fra de døde, så skal kristne opstå og komme i Himlen. Nogle kristne tror, at himlen er stedet, hvor Gud bor. Der er også nogle, der forestiller sig, at himlen ikke er et sted, men når alle mennesker har det godt med hinanden.
Som kristen, kan man derfor finde trøst i at tro på, at den, der er død, er hos Gud. I så fald kan man tro, at man skal se den døde igen i Himlen, når man selv engang dør. Kristne kan også finde trøst i troen på, at Gud er med dem i deres sorg, og det kan være en lettelse at tro, at man ikke er alene med sorgen.

Fortællingen om den hjælpsomme mand bruger kristne for at huske at hjælpe, trøste og give håb til dem, der har brug for det. **Det er en fortælling om at hjælpe dem, der har brug for hjælp.**

Indsamlingsbøssen her i kirken minder om at alle ikke har lige meget og har brug for hjælp. I indsamlingsbøssen kan man lægge penge. Pengene bruges til mange forskellige ting.
Det kan fx være til:
en julefest, for dem, der ikke selv har råd til at holde jul.
arbejde i fattige lande, hvor man hjælper med at få rent vand og medicin eller bygger en skole, så flere børn kan lære at læse.
et måltid mad til hjemløse.
Eller hvad kirken ellers samler ind til.

3: Opsamlende samtale:

Saml eleverne på de første rækker eller ved knæfaldet.
Lav en samtale, hvor eleverne fortæller, hvad der giver dem trøst (og håb.)

Spørg eventuelt om:
- Hvordan havde kvinderne det, da de kom ud til graven?
- Hvorfor var de kede af det?

- Hvad trøstede kvinderne i fortællingen?
- Hvad kan man gøre, hvis man møder en, der er ked af det?
- Hvad trøster jer, når I er kede af det?
- Hvad havde manden, der var blevet slået ned, brug for?
- Hvordan kunne den anden mand se det?
- Hvordan havde den sårede mand det, da han kom op på æslet?
- Hvordan er det at få hjælp?
- Hvordan er det at være den, der hjælper?

Der er ikke en facitliste til denne åbne samtale. Det vigtigste er, at eleverne får mulighed for at formulere deres tanker om emnet.

4: Forslag til præstens afslutning på kirkebesøget

Der er forskellige ting, der kan være med til at trøste, når et menneske er i sorg.

I nævnte … (brug eksempler, som eleverne har nævnte)…… som ting, der trøster jer og giver jer håb, når I er kede af det.

Uanset om man tror på noget eller ikke tror på noget, så oplever alle mennesker sorg i løbet af deres liv. Der er forskellige måde at håndtere sorg på. Nogle får lyst til at kravle under dynen eller gå et særligt sted hen, når de er kede af det. Nogle kristne finder trøst i at komme i den kirke, hvor den, de har mistet, måske er blevet begravet fra. Nogle finder glæde ved at besøge gravstedet eller tænde et lys. Andre synes, det er svært at komme på kirkegården.

Hvad der sker med dem, der dør, er der ingen, der med sikkerhed ved. Nogle tror, at når et menneske dør, så er det dødt, og så er der ikke mere. Dem der ikke tror på noget, mener blot, at man rådner og indgår i naturens kredsløb. Buddhister tror, at et menneske, der dør bliver genfødt som noget andet. Kristne tror på et liv efter døden og finder trøst og håb i at tro på, at Gud passer godt på den døde.
Måske hjælper det nogle kristne at tænke på, men andre kan blive vrede eller så triste, at de kun har lyst til at være alene og slet ikke har lyst til at tale med nogen.

Men hvad kan man egentlig gøre, når man møder et menneske, som er i sorg, eller som bare er så ked af det, at det gør ondt i hele kroppen - hele tiden. Det er I faktisk kommet med mange gode eksempler på. I har fortalt, hvad I havde brug for, da I var kede af det. Alle mennesker er forskellige og har brug for forskellige ting. Der er kun én måde at finde ud af, hvad et andet menneske har brug for, og det er ved at spørge også selvom det er svært.